

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

Бондарчук О.М., Ладигіна Л.Б., Бочарова Ю.Г.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«МАКРОЕКОНОМІКА»**

Ступінь: бакалавр

Кривий Ріг
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

Бондарчук О.М., Ладигіна Л.Б., Бочарова Ю.Г.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«МАКРОЕКОНОМІКА»**

Ступінь: бакалавр

Затверджено на засіданні
кафедри економіки та міжнародних
економічних відносин
Протокол № 6
від “11” листопада 2020 р.

Схвалено навчально-методичною радою
ДонНУЕТ
Протокол № 3
від “24” листопада 2020 р.

Кривий Ріг
2020

УДК 330.101.541

Бондарчук О.М.

Макроекономіка [Текст] : метод. рек. до вивч. дисц. / Бондарчук О.М., Ладигіна Л.Б., Бочарова Ю.Г., Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. економіки та міжнародних економічних відносин. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 56 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти і включають інформацію щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань з організації самостійної роботи та розподілу балів за видами робіт, що виконуються здобувачами протягом вивчення дисципліни.

УДК 330.101.541

© Бондарчук О.М., Ладигіна Л.Б., Бочарова Ю.Г. 2020

© Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	13
Змістовий модуль 1. Макроекономіка як наука: теоретичні основи	14
Змістовий модуль 2. Держава в системі макроекономічного регулювання економіки	16
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	23
Змістовий модуль 1. Макроекономіка як наука: теоретичні основи	24
Змістовий модуль 2. Держава в системі макроекономічного регулювання економіки	32

ВСТУП

Макроекономіка як наука формує уявлення про сутність, фактори, результати та наслідки функціонування національної економіки, економічні явища та процеси, що мають місце на макрорівні, функціонування економічної системи суспільства.

Метою вивчення дисципліни є формування комплексу знань про механізм функціонування та розвитку національної економіки, економічної системи суспільства, а також практичних навичок проведення макроекономічного аналізу; вміння застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Завдання дисципліни: допомогти здобувачам вищої освіти зрозуміти та засвоїти ключові положення макроекономічних теорій, ринкових механізмів регулювання економіки, набути навички макроекономічного аналізу та оцінки ефективності функціонування національної економіки та економічної системи суспільства.

Предмет дисципліни: закономірності розвитку економічної системи суспільства.

Особливості дисципліни. Макроекономіка – гібридна дисципліна, яка поєднує аудиторну (32 годин лекцій та 24 годин практичних занять) та позааудиторну активності (Moodle), передбачає формування системи знань про особливості розвитку економічних систем на макрорівні, механізмів та інструментів прийняття рішень на рівні держави.

ЧАСТИНА 1.
ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Обов'язкова дисципліна
Семестр (осінній / весняний)	весняний
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	2
Лекції, годин	32/8
Практичні / семінарські, годин	24/8
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	94/134
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	4
самостійної роботи студента	5,875
Вид контролю	екзамен

2. Програма навчальної дисципліни

Ціль – формування комплексу знань про механізм функціонування та розвитку національної економіки, а також практичних навичок дослідження проведення макроекономічного аналізу; вміння застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Завдання: допомогти здобувачам вищої освіти зрозуміти та засвоїти ключові положення макроекономічних теорій, ринкових механізмів регулювання економіки, набути навички макроекономічного аналізу та оцінки ефективності функціонування національної економіки.

Предметом вивчення дисципліни є закономірності розвитку економічних систем на макрорівні.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Вступ до макроекономіки

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Тема 3. Сукупний попит та сукупна пропозиція

Тема 4 Споживання, заощадження та інвестиції

Тема 5 Економічна рівновага та товарному ринку

Тема 6 Ринок грошей

Тема 7 Ринок праці.

Тема 8 Макроекономічна нестабільність

Тема 9 Фіскальна політика держави

Тема 10 Грошово-кредитна політика держави

Тема 11 Макроекономічна рівновага на товарному та грошовому ринках

Тема 12 Соціальна політика держави

Тема 13 Економічне зростання

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
Змістовий модуль -1. Макроекономіка як наука: теоретичні основи					
1. Вступ до макроекономіки	8	2	-	-	6
2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	11	2	2	-	7
3. Сукупний попит та сукупна пропозиція	11	2	2		7
4. Споживання, заощадження та інвестиції	12	3	2	-	7
5. Економічна рівновага на товарному ринку	12	3	2	-	7
6. Ринок грошей	11	2	2	-	7
7. Ринок праці	11	2	2	-	7
Разом за змістовим модулем 1	76	16	12	-	48
Змістовий модуль 2. Держава в системі макроекономічного регулювання економіки					
8. Макроекономічна нестабільність	11	2	2	-	7
9. Фіскальна політика держави	13	3	2	-	8
10. Грошово-кредитна політика держави	13	3	2	-	8
11. Макроекономічна рівновага на товарному та грошовому ринках	13	3	2	-	8
12. Соціальна політика держави	13	3	2	-	8
13. Економічне зростання	11	2	2	-	7
Разом за змістовим модулем 2	74	16	12	-	46
Усього годин	150	32	24	-	94

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	2	3
1	Семінар - практикум Макроекономічні показники в системі національних рахунків	2
2	Семінар – практикум Сукупний попит та сукупна пропозиція	2
3	Семінар - практикум Споживання, заощадження та інвестиції	2
4	Семінар - практикум Економічна рівновага на товарному ринку	2
5	Семінар - практикум Ринок грошей	2

1	2	3
6	Семінар – практикум Ринок праці	2
7	Семінар – практикум Макроекономічна нестабільність	2
8	Семінар – практикум Фіскальна політика держави	2
9	Семінар – практикум Грошово-кредитна політика держави	2
10	Семінар – практикум Макроекономічна рівновага на товарному та грошовому ринках	2
11	Семінар – практикум Соціальна політика держави	2
12	Семінар – практикум Економічне зростання	2
Всього		24

5. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань здобувачів вищої освіти ДонНУЕТ рівень сформованості компетентностей студента оцінюється у випадку проведення екзамену: протягом семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

**Оцінювання студентів протягом семестру
(очна форма навчання)**

№ теми семінарського/практич ного заняття	Аудиторна робота				Позаау диторн а робота	Сума балів
	Тестові завдан ня	Ситуацій ні завдання, задачі	Обговорен ня теоретичн их питань теми	ПМ К	Завдан ня для самост йного викона ння	
Змістовий модуль 1						
Семінар 1	1	0,5	2			3,5
Семінар 2	1	0,5	2			3,5
Семінар 3	1	0,5	2			3,5
Семінар 4	1	0,5	2			3,5
Семінар 5	1	0,5	2			3,5
Семінар 6	1	0,5	2		3	6,5
Разом за змістовим модулем 1	6	3	12	2	3	26
Змістовий модуль 2						
Семінар 7	1		2			3
Семінар 8	1		2		4	7
Семінар 9	1		2			3
Семінар 10	1		2			3
Семінар 11	1		2			3
Семінар 12	1		2			3
Разом за змістовим модулем 2	6	0	12	2	4	24
Усього годин	12	3	24	4	7	50

**Оцінювання студентів протягом семестру
(заочна форма навчання)**

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	50	100
21	18	11		

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	3, «задовільно»
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

**ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

МАКРОЕКОНОМІКА ЯК НАУКА: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Семінар 1 «Макроекономічні показники в системі національних рахунків»

Семінар – практикум

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Система національних рахунків.

Валовий національний продукт.

Валовий внутрішній продукт.

Чистий національний продукт.

Особистий дохід

Номінальний та реальний ВВП, індекс цін, дефлятора ВВП, процес інфлювання, процес дефліювання ВВП.

Інвестиції, споживання, заощадження, споживчий кошик.

2. Індивідуальне тестування

3. Вирішення задач

Задача 1.

Використовуючи наведені дані національних рахунків країни, знайдіть:

- 1) ВВП за витратами;
- 2) ВВП за доходами;
- 3) ЧВП;
- 4) НД;
- 5) особистий дохід та дохід, що знаходиться в розпорядженні;
- 6) за законом Оукена потенційний обсяг ВВП, якщо рівень циклічного безробіття – 7 %.

Особисті споживчі видатки	3900	Непрямі податки на бізнес	490
Трансфертні платежі	2000	Нерозподілені прибутки корпорацій	140
Амортизація	560	Індивідуальні податки	470
Відрахування на соціальне страхування	759	Податки на прибуток корпорацій	230
Експорт	190	Державні закупки товарів та послуг	1620
Імпорт	140	Валові внутрішні інвестиції	320
Дивіденди	250	Рента	78

Заробітна плата	3450	Доходи індивідуальних власників	420
-----------------	------	---------------------------------	-----

Задача 2

Припустимо, що споживчий кошик середньостатистичної родини складається з п'яти товарів: *A, B, C, D, E*. Ціна за одиницю товару та кількість споживання кожного з них за 2017, 2018, 2019 роки наведені в таблиці:

	2017 р.		2018 р.		2019 р.	
	ціна за одиницю	кількість	ціна за одиницю	кількість	ціна за одиницю	кількість
A	1	150	1,5	140	2	135
B	1,5	40	2	38	3	34
C	3,5	20	3,5	20	4	16
D	20	160	25	150	32	136
E	1,5	100	1,6	100	2	80

Розрахуйте:

- 1) номінальний ВВП за 2018 рік;
- 2) індекси цін Ласпейреса, Пааше й Фішера за умовою, що 2018 рік – базовий, а 2017 рік – поточний;
- 3) темп інфляції в 2019 році відносно 2018 року.

Задача 3

Стадії економічного процесу	Виторг від продажу	Вартість проміжного продукту	Додана вартість	Податок на додану вартість
Сировина	10	0		
Пряжа	18	10		
Вовняна тканина	36	18		
Вовняний костюм	44	36		

Заповніть порожні стовпці

Ставка податку на додану вартість 20%

Що таке подвійний рахунок?

Задача 4

ВВП дорівнює 9000 грош. од., споживчі витрати – 5200 грош. од., державні витрати – 1900 грош. од., чистий експорт – 180 грош. од.

Розрахуйте:

- 1) Величину валових інвестицій;
- 2) ЧНП, якщо сума амортизації – 850 грош. од.
- 3) якщо в цьому прикладі чистий експорт – позитивна величина, чи

може він бути негативною величиною. В якому випадку?

Семінар 2 «Сукупний попит та сукупна пропозиція» Семінар –практикум

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Сукупний попит, сукупне пропонування.

Модель сукупний попит – сукупне пропонування.

Загальний рівень цін в макроекономіці.

Цінові та нецінові фактори сукупного попиту та пропозиції

Зміни сукупного попиту та пропозиції під впливом цінових факторів

Основні нецінові фактори, та особливості їх впливу на сукупний попит

2. Індивідуальне тестування

3. Вирішення задач

Задача 1

Функція попиту має вигляд: $Q_d = 36 - 5P$, функція пропозиції: $Q_s = 17P -$

8. Знайдіть рівноважну ціну й рівноважний обсяг продажів.

Як зміниться попит і пропозиція, якщо ціна встановиться на рівні 4 грн.?

Що відбудеться з обсягом попиту й пропозиції, якщо ціна встановиться на рівні 1 грн.?

Задача 2

Денний попит і пропозиція дитячих спортивних костюмів на певному регіональному ринку відповідно мають функції:

$$Q_d = 6000 - 20P;$$

$$Q_s = 3000 + 40P.$$

Визначте рівноважну ціну і обсяг продажу костюмів.

Уряд, з метою захисту споживачів, прийняв рішення про обов'язкове зниження цін на всі товари дитячого асортименту на 20%.

Проаналізуйте, якими будуть наслідки цього рішення для наведеного регіонального ринку дитячих спортивних костюмів.

Задача 3

Підприємство продало 80 од. товару за ціною 50 гр. од.

Після підвищення ціни до рівня 75 гр. од. обсяг попиту скоротився до 60 од. Визначте коефіцієнт цінової еластичності попиту і накреслити відповідний графік.

Задача 4

У 2017 році за доходи у 30 тис. грош. од. купувалося 1200 од. комплектів товарів, а у 2018 р. дохід зріс до 33 тис. грош. од., що призвело до відповідного зростання обсягу купівлі до рівня 1260 од. комплектів.

Визначте коефіцієнт еластичності попиту за доходом і накреслити графік цієї залежності.

Семінар 3 «Споживання, заощадження та інвестиції» Семінар - практикум

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Споживання і заощадження. Фактори, що їх визначають.

Інвестиції та їх типи. Функція інвестицій.

Мультиплікатор інвестицій

Середня та гранична схильність до споживання

Середня та гранична схильність до заощадження

2. Тестові завдання.

3. Вирішення задач

Задача 1

Функція споживання задана формулою: $C = 100 + 0,2Y$

1) Побудуйте графік споживання

2) побудуйте графік заощадження

3) визначте рівноважний обсяг національного доходу

4) визначте величину мультиплікатора витрат за умови, що дохід складає: 0, 200, 400, 600, 800 тис. грн.

Задача 2

Економіка країни характеризується наступними даними:

а) функція споживання: $C_a + MPC \cdot Y$;

б) автономні інвестиції I_a одиниць;

в) державні закупівлі G одиниць;

г) гранична ставка оподаткування t

д) трансфертні платежі TR

Існуючі виробничі потужності дозволяють збільшити національний дохід у 1,25 рази. Як держава повинна змінити свої закупівлі, щоб забезпечити повне використання виробничих потужностей при збалансованості державного бюджету?

Якою може бути зміна трансфертних платежів?

Задача 3

Національну економіку описує система рівнянь: $Y = C + I + G$;

$C = 150 + 0,8(Y - T)$;

$I = 190$; $G = 250$,

$T = 150$.

Визначити:

- 1) рівноважний ВВП;
- 2) якщо $Y = 2500$, то наскільки збільшаться інвестиції у запаси?

Семінар 4 «Економічна рівновага на товарному ринку» *Семінар - практикум*

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Класична модель макроекономічної рівноваги.

Інвестиції та заощадження: проблема їх рівноваги.

Кейнсіанська модель «IS».

Визначення рівноважного ВВП на основі методу «видатки – випуск».

Модель «кейнсіанський хрест».

2. Індивідуальне тестування

3. Вирішення задач

Задача 1

Якщо функція заощаджень описується формулою $S = -30 + 0.1 \cdot Y$, а автономні інвестиції складають величину 125, то яким буде рівноважний рівень національного доходу.

Задача 2

Економіка описана наступними даними:

$$Y = C + I$$

$$C = 100 + 0,8Y$$

$$I = 50$$

Визначте:

- 1) Рівноважний рівень доходу
- 2) Рівноважний рівень заощадження і споживання
- 3) Якщо рівень випуску буде дорівнювати 800, то яким буде незапланований приріст запасів продуктів
- 4) Якщо автономні інвестиції зростуть до 100, то як буде змінюватись рівноважний випуск, яке буде значення автономних витрат.
- 5) Покажіть зміну рівня рівноваги на графіку.

Семінар 5 «Ринок грошей» *Семінар - практикум*

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Гроші та їх функції.

Особливості функціонування та інструменти грошового ринку.
 Попит на гроші та фактори, що на нього впливають
 Грошова пропозиція
 Класична та кейнсіанська теорії попиту на гроші.
 Модель пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор.
 Модель «LM» рівноваги на грошовому ринку.

2. *Індивідуальне тестування*

3. *Вирішення задач.*

Задача 1

Визначити приріст грошової пропозиції, якщо вихідний приріст депозитів за рахунок грошової емісії становить 200 тис. гр. од., норматив обов'язкових резервів 10%.

Задача 2

Відповідно до монетариської концепції швидкість обертання грошей стабільна і дорівнює 5. На основі таблиці розрахуйте відсутні дані. Всі розрахунки повинні ґрунтуватися на монетариській концепції.

Визначте рівноважні значення потенційного обсягу виробництва (PQ чи MV), ціни і фізичний обсяг продукції.

а) якщо $M = 132$ дол.;

б) якщо $M = 300$ дол.

Р, дол	Q, од	$P*Q$, дол	М, дол.
10,00	200		
20,00	210		
30,00	220		
40,00	230		
50,00	240		
60,00	250		
70,00	260		

Задача 3

Як зміниться грошова пропозиція, якщо активи комерційних банків зросли на 10 млн. гр. од., норматив обов'язкових резервів становить 10%, коефіцієнт готівки становить 0,2?

Семінар 6 «Ринок праці»

Семінар - практикум

План заняття:

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

Теоретичні основи зайнятості населення
Функціонування ринку праці.
Економічний закон А. Оукена.
Причини безробіття
Природна норма безробіття

2. Індивідуальне тестування
3. Вирішення задач

Задача 1

В країні: 25 млн. чол. мають роботу, 4 млн. чол. – безробітні.

Розрахуйте:

- 1) рівень безробіття;
- 2) з 25 млн. чол., що мали роботу, були звільнені 0,3 млн. чол., 0,5 млн. чол. З числа офіційно зареєстрованих безробітних припинили пошуки роботи. Визначте чисельність зайнятих, безробітних і рівень безробіття.

Задача 2

Номінальній ВВП складає 450 млрд. дол., природний рівень безробіття – 4%, фактичний рівень – 8%. Який обсяг продукції у вартісному вираженні недовироблено в країні? Якщо уряд поставить задачу знизити безробіття до 5%, яким повинно бути економічне зростання, щоб досягти цього?

Задача 3

В таблиці приведені дані ВВП (млрд. дол.) У 2018 році економіка розвивалась в умовах повної зайнятості при рівні безробіття 6%

Розрахуйте:

- 1) Різницю між фактичним та потенційним ВВП (в абсолютному та відносному вираженні)
- 2) Використовуючи закон Оукена, визначте рівень безробіття

Рік	Потенційний ВВП	Фактичний ВВП	Рівень безробіття
2018	5000	5000	6%
2019	5800	5705	7%
2020	6125	5712,5	10%

Задача 4

В таблиці приведені дані про трудові ресурси і зайнятість в першому і п'ятому році періоду, що розраховується (тис. чоловік)

Показник	Перший рік	П'ятий рік
Робоча сила (РС)	84880	95400
Зайняті (З)	80800	87500
Безробітні (Б)		
Рівень безробіття (РБ)		

Розрахуйте чисельність безробітних, та рівень безробіття в першому і п'ятому роках.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДЕРЖАВА В СИСТЕМІ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Семінар7 «Макроекономічна нестабільність»

Семінар – практикум

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Економічний цикл: природа, фази циклу.

Причини коливань в економіці

Макроекономічні показники – індикатори циклічного розвитку економіки

Безробіття – причини та наслідки

Інфляція: сутність та види

Причини та наслідки інфляції

Вплив держави на інфляційні процеси

Фази циклів

2. Індивідуальне тестування

3. Вирішення задач

Задача 1

Розрахуйте: рівні безробіття, зайнятості, повної зайнятості, природний рівень безробіття, реальний ВВП, відставання реального ВВП від потенційного, величину потенційного ВВП, якщо надано такі показники:

- 1) кількість безробітних – 0,8 млн. чол., (зокрема: фрикційно безробітних – 0,2 млн. чол., циклічно безробітних – 0,4 млн. чол.);
- 2) номінальний ВВП – 4 млрд. грош. од;
- 3) дефлятор – 2,0;
- 4) кількість зареєстрованої робочої сили – 8 млн. чол.

Задача 2.

Дефлятор поточного року 2,1, дефлятор попереднього року 1,2. Визначити рівень інфляції даного року.

Семінар 8 «Фіскальна політика держави»

Семінар – практикум

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Сутність види та завдання фіскальної політики держави

Сутність автоматичної фіскальної політики

Бюджетна система. Державний бюджет: види, способи фінансування

Державний борг та його вплив на національну економіку

Мультиплікатор податків

2. Індивідуальне тестування

3. Вирішення задач

Задача 1

Визначити простий мультиплікатор податків і величину зміни в податкових надходженнях, які забезпечують досягнення рівноважного ВВП, якщо:

- ВВП фактичний 56 млрд. грош. од.,

- ВВП рівноважний 58 млрд. грош. од.,

- гранична схильність до споживання 0,75.

Задача 2

Визначити фактичне, потенційне і циклічне сальдо державного бюджету, якщо реальний ВВП становить 2000 грош. од., потенційний ВВП – 2200 грош. од., державні витрати – 620 грош. од., середня податкова ставка – 0,3.

Задача 3

Економіка України характеризується наступними даними: податкова функція $T=0,2Y$; функція трансфертів $TR=0,1Y$; державні витрати становлять 250 млрд. грн.; державний борг – 500 млрд. грн.; реальна ставка відсотка 5%; реальний обсяг виробництва – 1000 млрд. грн.; потенційний обсяг виробництва – 1250 млрд. грн. Розрахуйте бюджетне сальдо, величину структурного дефіциту бюджету та величину циклічного дефіциту бюджету.

Семінар 9 «Грошово-кредитна політика держави»

Семінар – практикум

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Зміст грошових агрегатів

Депозитний мультиплікатор, та як він визначається

Методи грошово-кредитної політики держави

Основні засоби антиінфляційної політики держави

Сутність політики «дешевих» та «дорогих» грошей

2. Індивідуальне тестування

3. Вирішення задач

Задача 1

Використовуючи приведені нижче дані, визначте грошові агрегати M1, M2, M3, M0, а також величину грошової бази грошового мультиплікатора, якщо відомо, що готівкові кошти складають 100 од., термінові депозити – 350 од., ощадні (депозитні) сертифікати й інші зобов'язання – 150 од., ощадні вклади – 100 од., величина обов'язкових резервів комерційних банків у Центральному банку – 50 одиниць.

Задача 2

Депозити фізичних осіб становлять 100 тис. гр. од. Як зміниться грошова пропозиція, якщо норматив обов'язкових резервів становить 5%?

Задача 3

Грошова маса становить 10 млрд. грош. од. Грошова одиниця здійснює в середньому 4 обороти. Умовний фізичний обсяг національного виробництва становить 400 млн. грош. од. Визначити середній рівень цін, а також його зміну при зростанні грошової маси на 10% та зниженні умовного фізичного обсягу національного виробництва на 5%.

Задача 4

Депозитні гроші комерційного банку збільшилась на 400 тис. грн., норма банківських резервів – 15%, вилучення грошей у формі готівки відсутні. Розрахуйте скільки грошей може випустити банк.

Семінар 10 «Макроекономічна рівновага на товарному та грошовому ринках» ***Семінар практикум***

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Модель IS(інвестиції-заощадження) – модель рівноваги на ринку благ

Модель LM (ліквідність – гроші) Дж Хансена

Кейнсіанська теорія рівноваги «витрати-випуск»

Метод «вилучення – ін'єкції»

Відносна ефективність фіскальної та грошово-кредитної політики

2. Індивідуальне тестування.

3. Вирішення задач

Задача 1

Денний попит і пропозиція дитячих спортивних костюмів на певному регіональному ринку відповідно мають функції:

$$Q_d = 6000 - 20P;$$

$$Q_s = 3000 + 40P.$$

Визначте рівноважну ціну і обсяг продажу костюмів.

Уряд, з метою захисту споживачів, прийняв рішення про обов'язкове зниження цін на всі товари дитячого асортименту на 20%.

Проаналізуйте, якими будуть наслідки цього рішення для наведеного регіонального ринку дитячих спортивних костюмів.

Задача 2

Визначити рівноважний ВВП методом «витрати-випуск», якщо рівняння споживання та інвестицій мають вигляд: $C = 40 + 0,8D$; $I = 30$.

Задача 3

Національну економіку описує система рівнянь: $Y = C + I + G$; $C = 150 + 0,8(Y - T)$; $I = 190$; $G = 250$, $T = 150$.

Визначити, чи є ВВП рівноважним.

Якщо $Y = 2500$, то наскільки збільшаться інвестиції у запаси?

Семінар 11 «Соціальна політика держави» ***Семінар практикум***

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Основні правові, економічні та соціальні передумови, що забезпечують нормальне функціонування ринку праці.

Особливості формування ринку праці України.

Основні принципи формування державної політики зайнятості населення.

Сутність короткострокової кривої Філіпса та висновки, які випливають з аналізу, для державного регулювання зайнятості.

Особливості довгострокової кривої Філіпа та висновки, які випливають з аналізу, для державного регулювання зайнятості.

Основні фактори, які спричиняють нерівність у доходах сімей, та розкрийте зміст кривої Лоренца.

Зміст соціального захисту населення.

2. Індивідуальне тестування.

3. Вирішення задач

Задача 1

Населення країни складається з 5 осіб, які отримують доходи в розмірі 500 дол., 350 дол., 250 дол., 75 дол., 50 дол.

Побудувати криву Лоренца для такої економіки. Дати необхідні пояснення.

Задача 2

В таблиці наведено дані про рівень безробіття за 3 роки.

Визначте, як змінювалась інфляція по роках, якщо крива Філіпса має вигляд: $\pi_t = \pi_{t-1} - 0,5(Y - Y^*)$

Семінар 12 «Економічне зростання»

Семінар - практикум

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Національне багатство, його складові

Економічна політика держави в процесі відтворення

Методи прямого та опосередкованого впливу, їх переваги та недоліки

Процес відтворення національного багатства

Зв'язок між розподілом та обміном, виробництвом і споживанням

Просте та розширене відтворення

2. Індивідуальне тестування.

3. Вирішення задач

Задача 1

У 2019 р. ВВП країни склав 200 млрд. грош. од., а чисельність населення – 40 млн. чол. У 2007 р. величина ВВП становила 210 млрд. грош. од. при збільшенні населення на 2%.

Визначте темпи зростання і приросту ВВП, а також ВВП на душу населення.

Задача 2.

Визначити залишок Солоу, використавши наступні дані: $\Delta Y = 6\%$; $\Delta K = 10\%$.

**ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

МАКРОЕКОНОМІКА ЯК НАУКА: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Семинар 1 «Макроекономічні показники в системі національних рахунків»

Семинар – практикум

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, тестування, розв'язання задач та ситуацій.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

Номінальний та реальний ВВП

Індекс цін

Дефлятор

Процеси інфлювання та дефліювання

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. До методологічних принципів СНР належить таке положення

- A. матеріальні потреби дорівнюють матеріальним ресурсам
- B. видатки на виробництво ВВП дорівнюють доходу від його реалізації
- C. продуктивною є діяльність, спрямована на вироблення матеріальних і духовних благ
- D. СНР є важливим інструментом державного регулювання

2. Згідно з СНР продуктивною є праця, яка

- A. застосовується в умовах ринкових відносин
- B. витрачається у сфері матеріального виробництва
- C. дає дохід суб'єктам економіки
- D. має продуктивність не нижче суспільно необхідного рівня

3. До секторів СНР належать:

- A. корпорації
- B. державні підприємства
- C. фінансові установи
- D. приватні підприємства

4. Валовий внутрішній продукт (ВВП):

- A. сума всіх кінцевих товарів і послуг
- B. сума всіх реалізованих товарів і послуг
- C. сума всіх вироблених товарів і послуг
- D. сукупна ринкова вартість кінцевої продукції та послуг, що вироблені

резидентами країни за рік

5. Із наведених визначень правильним є таке:

- A. ВВП — це валовий випуск мінус амортизація
- B. ВВП — це валовий випуск плюс матеріальні витрати усіх галузей народного господарства
- C. ВВП — це валовий випуск мінус матеріальні витрати усіх галузей плюс чисті продуктові податки
- D. ВВП — це валовий випуск плюс продуктові податки мінус амортизація

6. До складу ВВП, який обчислюється за методом доходів, належить:

- A. змішаний дохід
- B. чисті неприбуткові податки
- C. чистий експорт
- D. валові внутрішні інвестиції

7. Валові приватні інвестиції враховуються при обчисленні:

- A. ВВП за методом доходів
- B. ВВП за методом витрат
- C. ЧВП за методом витрат
- D. ВВП за виробничим методом

8. Валовий національний дохід (ВНД):

- A. сума внутрішніх первинних доходів плюс внутрішні трансферти
- B. сума внутрішніх і зовнішніх первинних доходів
- C. сума внутрішніх первинних доходів
- D. сума всіх первинних доходів плюс чисті поточні зовнішні трансферти

9. Із переліченого елементом особистого доходу є:

- A. чисті відсотки
- B. заощадження
- C. соціальні зовнішні трансферти
- D. особисті податки

10. Обчислення ВВП за методом витрат дає можливість встановити:

- A. обсяг і темп капітального будівництва (інвестицій) у національній економіці
- B. роль державного сектору в економіці
- C. долю споживчих витрат домашніх господарств
- D. величину амортизаційних відрахувань

4. Розв'яжіть задачу.

Згідно даних національних рахунків економіка країни характеризується даними (тис грн.)

показник	варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Особисті споживчі видатки	4,9	7,5	8,3	4,0	5,1	11,3	8,7	2,3	6,3	7,8
Трансфертні платежі	3,0	2,3	5,1	2,2	1,8	0,9	1,5	0,3	1,9	3,1
Амортизація	0,6	0,8	1,1	0,4	0,9	1,6	0,7	0,3	0,2	0,4
Заробітна плата	3,9	5,8	9,0	4,1	6,3	12,0	7,8	2,7	5,8	8,9
Відрахування на соціальне страхування	0,86	1,23	1,98	0,9	1,39	2,64	1,72	0,59	1,23	1,96
Експорт	0,19	1,3	0,59	0,86	0,35	1,9	1,7	0,12	0,56	0,87
Імпорт	0,14	1,5	0,69	0,73	0,59	0,8	0,75	0,26	0,45	0,99
Непрямі податки на бізнес	0,5	0,8	0,3	0,45	0,4	0,2	0,45	0,3	0,7	0,1
Податки на прибуток крпорацій	0,2	0,3	0,22	0,32	0,35	0,56	0,4	0,1	0,15	0,23
Державні закупки товарів та послуг	1,7	2,3	3,4	2,1	2,9	5,6	4,3	1,1	3,0	2,9
Валові внутрішні інвестиції	0,3	0,35	0,43	0,7	0,53	0,89	0,56	0,1	0,23	0,49
Рента	0,1	0,3	0,23	0,07	0,93	0,46	0,39	0,56	0,63	0,08
Доходи індивідуальних власників	0,43	0,56	0,75	0,29	0,56	0,76	0,45	0,69	0,43	0,22

Використовуючи наведені дані знайдіть:

- 1) ВВП за потоком витрат;
- 2) ВВП за потоком доходів;
- 3) ЧВП;
- 4) НД;
- 5) особистий дохід та дохід, що знаходиться в розпорядженні;

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Агапова Т., Серегина С. Макроэкономика. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2001, С. 23-37.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономика і макроекономика. Підручник. – К.: Основи, 2001, С. 230-241.
3. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Макроэкономика. – Спб: Питер,

2001, С. 14-49.

4. Економічна теорія. Макроекономіка: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. - Київ : Знання, 2012. - 206 с.

5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 9-те вид., доповн. - Київ: Знання, 2014. - 710 с., - (Класичний університетський підручник).

6. Загальна економіка. Підручник за ред. І. Ф. Радіонової. Кам'янець-Подільський "Абетка-Нова", 2002, С. 260-271.

7. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Основы экономики: уч. пособие.- К.: Вища шк. Знання, 1998, гл.16, С. 248-262.

8. История экономических учений: Учебник: В 2 ч. - Ч. 1 / под ред. В. Д. Базилевича; Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. - Київ: Знання, 2015. - 583 с. - (Классический университетский учебник).

9. Кліменко О. М. Макроекономіка: навч. посіб. для самот. вивч. дисципліни / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. - 135 с.

10. Курс экономической теории. Уч. пособие под ред. Проф. А. В. Сидоровича. – М.: изд-во ДИС, 1997, С. 237-245, 628-651.

11. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / І. А. Кучерявенко. – К.: Вікар, 2008. – 239 с.

12. Луссе А. Макроэкономика (уч. пособие) – СПб.: изд-во «Питер», С. 22-29.

13. Макконелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика. М.: Республика, 1992, Т.1, гл.9, С. 132-153.

14. Макроекономіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг.ред. В. П. Решетило. - Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Харків: ХНАМГ, 2010.-265 с.

15. Макроекономіка: навч. посібник . Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг. ред. В. П. Решетило. (2-е вид., доповнене); - Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. - Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. - 224 с.

16. Макроэкономика. Уч. пособие под общ. ред. Л.С. Тарасевича. СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1999, С. 24-42.

17. Меламед М. Методи і проблеми розрахунку ВВП по категоріям доходу. // Економіка України. – 1997, № 3, С.33-36.

18. Нестеров Л. Аширов Г. Воспроизводство и национальное богатство // Вопросы экономики. – 2002, №3, С. 103-110

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.

3. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України.
URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL:
<http://www.nbuiv.gov.ua/>

Тема 3. Сукупний попит та сукупна пропозиція

Семінар 2 «Сукупний попит та сукупна пропозиція»

Семінар –практикум

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, тестування, розв'язання задач та ситуацій.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

Зміни сукупного попиту та пропозиції під впливом цінових факторів

Основні нецінові фактори, та особливості їх впливу на сукупний попит

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Сукупний попит:

А. обсяг номінального ВВП, який макроекономічні суб'єкти мають бажання закупити з метою задоволення своїх платоспроможних потреб

В. обсяг реального ВВП, який макроекономічні суб'єкти мають бажання закупити з метою задоволення своїх платоспроможних потреб

С. обсяг потенційного ВВП, який макроекономічні суб'єкти мають бажання закупити з метою задоволення своїх платоспроможних потреб

Д. обсяг номінального ЧНП, який економіка країни має бажання закупити з метою експорту

2. На сукупний попит ціни виливають:

А. обернено

В. прямо

С. безпосередньо

Д. опосередковано

3. До нецінових чинників сукупного попиту належать:

А. ефект відсоткової ставки комерційних банків

В. ефект чистого експорту

С. зміни в світовій економіці

Д. зміни в економічній політиці держави

4. В умовах повної зайнятості зростання сукупного попиту супроводжується:

- A. зменшенням безробіття
- B. збільшенням номінального ВВП
- C. збільшенням реального ВВП
- D. зниженням цін

5. До цінових чинників сукупного попиту належать:

- A. продуктивності основного капіталу
- B. ефект багатства
- C. зміни в економічній політиці держави
- D. ефект відсоткової ставки

6. Сукупна пропозиція:

- A. обсяг реального ВВП, який економіки пропонує для продажу з метою отримання прибутку
- B. обсяг потенційного ВВП, який економіка пропонує для експорту з метою отримання доходу
- C. обсяг номінального ЧНП, який економіка пропонує для продажу з метою отримання прибутку
- D. обсяг прогнозного ВВП, який економіка планує виробити

7. До цінових чинників сукупної пропозиції належать:

- A. зміна товарних цін
- B. ефект відсоткової ставки
- C. зміна цін на ресурси
- D. ефект чистого експорту

8. До нецінових чинників сукупної пропозиції належать:

- A. зміна товарних цін
- B. зміна цін на ресурси (ресурсових цін)
- C. зміни субсидій
- D. зміни в продуктивності ресурсів

9. Крива попиту зміщується праворуч, якщо:

- A. доходи споживачів зростають
- B. ціна на товар-субститут (взаємозамінний товар) збільшується
- C. ціна на комплементарний (доповнюючий) товар збільшується
- D. кількість покупців на ринку зменшується

10. Зміни в економіці, які графічно можна зобразити як рух вправо уздовж горизонтальної ділянки кейнсіанської кривої сукупної пропозиції, супроводжуються:

- A. підвищенням обсягу виробництва
- B. зменшенням обсягу виробництва
- C. зростанням цін
- D. зниженням цін

4. Розв'яжіть задачу.

У 2018 році за доходи у 30*n тис. грош. од. купувалося 1200+*n* од. комплектів товарів, а у 2019 р. дохід зріс до 33*n тис. грош. од., що призвело до відповідного зростання обсягу купівлі до рівня 1260+*n* од. комплектів.

Визначте коефіцієнт еластичності попиту за доходом і накреслити графік цієї залежності.

*n – остання цифра студентського квитка

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Агапова Т., Серегина С. Макроэкономика. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2001, С. 23-37.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник. – К.: Основи, 2001, С. 230-241.
3. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Макроэкономика. – Спб: Питер, 2001, С. 14-49.
4. Економічна теорія. Макроекономіка: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. - Київ : Знання, 2012. - 206 с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 9-те вид., доповн. - Київ: Знання, 2014. - 710 с., - (Класичний університетський підручник).
6. Загальна економіка. Підручник за ред. І. Ф. Радіонової. Кам'янець-Подільський “Абетка-Нова”, 2002, С. 260-271.
7. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Основы экономики: уч. пособие.- К.: Вища шк. Знання, 1998, гл.16, С. 248-262.
8. История экономических учений: Учебник: В 2 ч. - Ч. 1 / под ред. В. Д. Базилевича; Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. - Київ: Знання, 2015. - 583 с. - (Классический университетский учебник).
9. Кліменко О. М. Макроекономіка: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. - 135 с.
10. Курс экономической теории. Уч. пособие под ред. Проф. А. В. Сидоровича. – М.: изд-во ДИС, 1997, С. 237-245, 628-651.
11. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / І. А. Кучерявенко. – К.: Вікар, 2008. – 239 с.
12. Луссе А. Макроэкономика (уч. пособие) – Спб.: изд-во «Питер», С. 22-29.
13. Макконелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика. М.: Республика, 1992, Т.1, гл.9, С. 132-153.
14. Макроекономіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг.ред. В. П. Решетило. - Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Харків: ХНАМГ,

2010.-265 с.

15. 14. Макроекономіка: навч. посібник . Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг. ред. В. П. Решетило. (2-е вид., доповнене); - Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. - Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. - 224 с.

16. Макроекономіка. Уч. пособие под общ. ред. Л.С. Тарасевича. СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1999, С. 24-42.

17. Меламед М. Методи і проблеми розрахунку ВВП по категоріям доходу. // Економіка України. – 1997, № 3, С.33-36.

18. Нестеров Л. Аширов Г. Воспроизводство и национальное богатство // Вопросы экономики. – 2002, №3, С. 103-110

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.
3. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Тема 4. Споживання, заощадження та інвестиції

Семінар 3 «Споживання, заощадження та інвестиції»

Семінар - практикум

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
Середня та гранична схильність до споживання
Середня та гранична схильність до заощадження
3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Якщо в економіці спостерігається нерівновага, то заощадження дорівнюють:

- A. фактичним інвестиціям
- B. запланованим інвестиціям
- C. незапланованим інвестиціям
- D. споживчим витратам

2. Якщо до граничної схильності до споживання додати граничну схильність до заощадження та відняти 0,4, то це дорівнюватиме:

- A. 0

- B. 0,4
- C. 0,6
- D. 1

3. На споживання та заощадження впливає:

- A. функція інвестицій
- B. багатство, податки
- C. зростання кількості людей, які будуть заощаджувати
- D. збільшення сукупного попиту і національного доходу

4. Якщо люди стануть більш бережливими, то за інших незмінних умов:

- A. обсяг заощаджень буде зростати при кожному рівні відсоткової ставки
- B. крива заощаджень зрушиться вліво
- C. ціна кредиту буде зменшуватись
- D. заплановані інвестиції збільшаться

5. Згідно з "парадоксом бережливості", бажання заощадити при кожному рівні доходу викличе:

- A. зрушення кривої споживання вниз
- B. зрушення кривої заощадження вгору
- C. зменшення рівноважного рівня національного виробництва і доходу
- D. зростання кількості людей, які будуть заощаджувати

6. Зростання експорту країни за інших незмінних умов, викличе:

- A. збільшення інвестицій
- B. зменшення заощаджень
- C. збільшення чистого експорту
- D. збільшення сукупного попиту і національного доходу

7. Чисті інвестиції:

- A. вартість використаних засобів виробництва
- B. величина чистого прибутку
- C. збільшення основних фондів
- D. всі відповіді неправильні

8. Індивідуальні заощадження:

A. дохід після оподаткування, отриманий за якийсь період і не використаний ні на споживання, ні на придбання цінних паперів, а також не розміщений у банку

B. загальна сума всіх активів суб'єкта господарювання мінус сума його фінансових зобов'язань

C. дохід після оподаткування, отриманий за певний період і не використаний повністю на споживання

D. загальна сума всіх активів родини

9. При зменшенні доходу після оподаткування:

- A. споживчі витрати скорочуються, а заощадження зростають
- B. споживчі витрати та заощадження зростають
- C. скорочуються як споживчі витрати, так і заощадження
- D. споживчі витрати зростають, а заощадження скорочуються

10. Найбільш прийнятними для стимулювання заощаджень є:

- A. зниження податків на доходи
- B. збільшення відсоткової ставки
- C. збільшення допомоги на дітей
- D. підвищення премій на заощадження, призначені для будівництва

4. Розв'яжіть задачу.

Тижневий дохід після вирахування податків	Споживання	Заощадження
0		
10*n		
20*n		
30*n		
40*n		
50*n		

Щотижневі витрати на споживання складають 70дол. + 0,5 обсягу тижневого доходу після вирахування податків.

За даними таблиці визначити:

- 1) витрати на споживання та обсяг заощаджень при кожному рівні доходу
- 2) граничну схильність до споживання

Список рекомендованої літератури

Основна

- 1. Агапова Т., Серегина С. Макроэкономика. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2001, С. 23-37.
- 2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник. – К.: Основи, 2001, С. 230-241.
- 3. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Макроэкономика. – Спб: Питер, 2001, С. 14-49.
- 4. Економічна теорія. Макроекономіка: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. - Київ : Знання, 2012. - 206 с.
- 5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 9-те вид., доповн. - Київ: Знання, 2014. - 710 с., - (Класичний університетський підручник).
- 6. Загальна економіка. Підручник за ред. І. Ф. Радіонової. Кам'янець-

Подільський “Абетка-Нова”, 2002, С. 260-271.

7. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Основы экономики: уч. пособие.- К.: Вища шк. Знання, 1998, гл.16, С. 248-262.

8. История экономических учений: Учебник: В 2 ч. - Ч. 1 / под ред. В. Д. Базилевича; Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. - Київ: Знання, 2015. - 583 с. - (Классический университетский учебник).

9. Кліменко О. М. Макроекономіка: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. - 135 с.

10. Курс экономической теории. Уч. пособие под ред. Проф. А. В. Сидоровича. – М.: изд-во ДИС, 1997, С. 237-245, 628-651.

11. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / І. А. Кучерявенко. – К.: Вікар, 2008. – 239 с.

12. Луссе А. Макроэкономика (уч. пособие) – СПб.: изд-во «Питер», С. 22-29.

13. Макконелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика. М.: Республика, 1992, Т.1, гл.9, С. 132-153.

14. Макроекономіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг.ред. В. П. Решетило. - Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Харків: ХНАМГ, 2010.-265 с.

15. 14. Макроекономіка: навч. посібник . Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг. ред. В. П. Решетило. (2-е вид., доповнене); - Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. - Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. - 224 с.

16. Макроэкономика. Уч. пособие под общ. ред. Л.С. Тарасевича. СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1999, С. 24-42.

17. Меламед М. Методи і проблеми розрахунку ВВП по категоріям доходу. // Економіка України. – 1997, № 3, С.33-36.

18. Нестеров Л. Аширов Г. Воспроизводство и национальное богатство // Вопросы экономики. – 2002, №3, С. 103-110

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.

3. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Тема 5 Економічна рівновага на товарному ринку Семінар 4 «Економічна рівновага на товарному ринку»

Семінар - практикум

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:
Визначення рівноважного ВВП на основі методу «видатки-випуск»
Модель «кейнсіанський хрест»*
3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Домашні господарства і підприємства взаємодіють між собою за допомогою ринків:

- A. ресурсів і фінансового
- B. товарів і грошового
- C. ресурсів і товарів
- D. праці і товарів

2. У процесі економічного кругообігу домогосподарства виконують таку функцію:

- A. виробляють споживчі товари
- B. постачають ресурси
- C. купують ресурси
- D. отримують трансферти

3. У процесі економічного кругообігу підприємства виконують таку функції:

- A. сплачують податки
- B. постачають ресурси
- C. купують ресурси
- D. купують споживчі товари

4. У процесі економічного кругообігу держава виконує таку функції:

- A. сплачує податки
- B. постачає ресурси
- C. виробляє спільні блага
- D. надає субсидії

5. До поняття "ін'єкції" відносяться:

- A. інвестиції
- B. імпорт
- C. податки
- D. заощадження

6. До поняття "вилучення" належать:

- A. експорт
- B. заощадження

- C. трансферти
- D. податки

7. У моделі закритої економіки, в якій не враховується діяльність держави, надлишок на ринку благ виникає, якщо:

- A. заплановані інвестиції перевищують фактичні
- B. заплановане споживання перевищує фактичне
- C. заощадження перевищують інвестиції
- D. інвестиції перевищують заощадження

8. Падіння ціни на певний товар може бути результатом:

- A. зростання попиту на цей товар
- B. збільшення доходів споживачів даного товару
- C. зниження цін на сировину, що використовується в даній галузі
- D. зростання цін на товари-замінники (субститути)

9. Згідно з кейнсіанською теорією рівень виробництва визначається величиною сукупного попиту. Це означає, що:

- A. попит на гроші змушує підприємців виробляти товари та послуги
- B. підприємці намагаються розширити виробництво до рівня повної зайнятості
- C. обсяг продукції, який підприємці вирішать виробляти, буде визначатися попитом на неї
- D. виробництво доходу створює попит на цей дохід

10. Якщо рівновага порушилася падінням сукупного попиту, то її відновлення в короткостроковому періоді здійснюється за умов:

- A. збільшення цін за незмінної зарплати
- B. зниження лише зарплати
- C. зниження цін і зарплати
- D. зниження цін за незмінної зарплати

4. Розв'яжіть задачу

У національній економіці відсутні державна діяльність та експортно-імпорتنі операції. Її характеризують такі дані:

$$Y = C + I$$

$$C = 800 \cdot n + 0,8Y$$

$$I = 150 \cdot n$$

Визначте:

- 1) Рівноважний рівень доходу
  - 2) рівноважний рівень споживання та заощадження
- * n – остання цифра номеру студентського квитка

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Агапова Т., Серегина С. Макроэкономика. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2001, С. 23-37.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник. – К.: Основи, 2001, С. 230-241.
3. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Макроэкономика. – СПб: Питер, 2001, С. 14-49.
4. Економічна теорія. Макроекономіка: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. - Київ : Знання, 2012. - 206 с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 9-те вид., доповн. - Київ: Знання, 2014. - 710 с., - (Класичний університетський підручник).
6. Загальна економіка. Підручник за ред. І. Ф. Радіонової. Кам'янець-Подільський “Абетка-Нова”, 2002, С. 260-271.
7. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Основы экономики: уч. пособие.- К.: Вища шк. Знання, 1998, гл.16, С. 248-262.
8. История экономических учений: Учебник: В 2 ч. - Ч. 1 / под ред. В. Д. Базилевича; Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. - Київ: Знання, 2015. - 583 с. - (Классический университетский учебник).
9. Кліменко О. М. Макроекономіка: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. - 135 с.
10. Курс экономической теории. Уч. пособие под ред. Проф. А. В. Сидоровича. – М.: изд-во ДИС, 1997, С. 237-245, 628-651.
11. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / І. А. Кучерявенко. – К.: Вікар, 2008. – 239 с.
12. Луссе А. Макроэкономика (уч. пособие) – СПб.: изд-во «Питер», С. 22-29.
13. Макконелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика. М.: Республика, 1992, Т.1, гл.9, С. 132-153.
14. Макроекономіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг.ред. В. П. Решетило. - Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Харків: ХНАМГ, 2010.-265 с.
15. 14. Макроекономіка: навч. посібник . Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг. ред. В. П. Решетило. (2-е вид., доповнене); - Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. - Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. - 224 с.
16. Макроэкономика. Уч. пособие под общ. ред. Л.С. Тарасевича. СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1999, С. 24-42.
17. Меламед М. Методи і проблеми розрахунку ВВП по категоріям доходу. // Економіка України. – 1997, № 3, С.33-36.
18. Нестеров Л. Аширов Г. Воспроизводство и национальное богатство // Вопросы экономики. – 2002, №3, С. 103-110

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.
3. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Тема 6 Ринок грошей Семінар 5 «Ринок грошей» Семінар - практикум

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
Грошовий мультиплікатор
Модель «LM» рівноваги на грошовому ринку.
3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Загальна сума грошової маси збільшується, якщо комерційні банки країни:

- A. зменшують свої надлишкові резерви
- B. збільшують обсяги кредитів, які надаються населенню
- C. збільшують свої резерви у національному банку
- D. продають облігації національному банку

2. За умови, що коефіцієнт готівкових грошей і коефіцієнт резерву дорівнюють 0,5 грошовий мультиплікатор дорівнює:

- A. 1
- B. 0,5
- C. 1,5
- D. 2

3 В економічній теорії виділяють такі концепції походження грошей:

- A. трансакційна
- B. раціоналістична
- C. еволюційна
- D. монетаристська

4 Гроші відрізняються від звичайного товару тим, що мають:

- A. споживну вартість
- B. загальну споживну вартість

- C. специфічну споживну вартість
- D. не мають вартості

5 Виберіть правильне твердження:

- A. гроші – це кристалізація мінової вартості
- B. гроші – загальний товар-еквівалент
- C. гроші – знак обміну
- D. все вищеназване

6 Вартість повноцінних грошей:

- A. адекватна вартості матеріалу з якого вони виготовлені
- B. набувається виключно в обігу і істотно відхиляється від вартості матеріалу з якого вони виготовлені
- C. формується виключно державою для задоволення власних інтересів
- D. правильна відповідь відсутня

7 Початковою вихідною формою повноцінних грошей були:

- A. товарні гроші
- B. металеві гроші
- C. паперові гроші
- D. срібні гроші

8 Міра вартості – це функція, яку виконують гроші

- A. обслуговуючі погашення різноманітних боргових зобов'язань між суб'єктами економічних відносин
- B. забезпечуючі вираження і вимірювання вартості товарів, надаючи їм форму ціни
- C. виступаючі як посередник в обміні товарів і забезпечуючі їх обіг
- D. обслуговуючі нагромадження вартості в її загальній абстрактній формі

9 Засіб платежу – це функція, в якій гроші

- A. обслуговують рух вартості в міжнародному економічному обороті
- B. обслуговують погашення різноманітних боргових зобов'язань між суб'єктами економічних відносин
- C. виступають як посередник в обміні товарів і забезпечують їх обіг
- D. забезпечують вираження вартості товару

10 Засіб нагромадження – це функція, в якій гроші:

- A. обслуговують погашення різноманітних боргових зобов'язань між суб'єктами економічних відносин
- B. забезпечують вираження і вимірювання вартості товарів , надаючи їм форму ціни
- C. виступають як посередник в обміні товарів і забезпечують їх обіг
- D. обслуговують нагромадження вартості в її загальній абстрактній формі

4. Розв'яжіть задачу.

Наступні показники характеризують грошову масу країни (млрд. дол.):

- готівка складає $6,6+n$
- поточні рахунки $4,2+n$
- строкові депозити – $4,4+n$
- розрахункові рахунки підприємств – $2,4*n$
- кошти Держстраху – $1,5*n$
- кошти клієнтів за трастовими операціями банків – $1,8*n$

Визначте величину агрегату M_2 .

n – остання цифра номеру студентського квитка

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Агапова Т., Серегина С. Макроекономіка. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2001, С. 23-37.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник. – К.: Основи, 2001, С. 230-241.
3. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Макроекономіка. – Спб: Питер, 2001, С. 14-49.
4. Економічна теорія. Макроекономіка: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. - Київ : Знання, 2012. - 206 с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 9-те вид., доповн. - Київ: Знання, 2014. - 710 с., - (Класичний університетський підручник).
6. Загальна економіка. Підручник за ред. І. Ф. Радіонової. Кам'янець-Подільський “Абетка-Нова”, 2002, С. 260-271.
7. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Основы экономики: уч. пособие.- К.: Вища шк. Знання, 1998, гл.16, С. 248-262.
8. История экономических учений: Учебник: В 2 ч. - Ч. 1 / под ред. В. Д. Базилевича; Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. - Київ: Знання, 2015. - 583 с. - (Классический университетский учебник).
9. Кліменко О. М. Макроекономіка: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. - 135 с.
10. Курс экономической теории. Уч. пособие под ред. Проф. А. В. Сидоровича. – М.: изд-во ДИС, 1997, С. 237-245, 628-651.
11. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / І. А. Кучерявенко. – К.: Вікар, 2008. – 239 с.
12. Луссе А. Макроекономіка (уч. пособие) – Спб.: изд-во «Питер», С. 22-29.
13. Макконелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика. М.: Республика, 1992, Т.1, гл.9, С. 132-153.
14. Макроекономіка. Навчальний посібник для студентів вищих

навчальних закладів. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг.ред. В. П. Решетило. - Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Харків: ХНАМГ, 2010.-265 с.

15. 14. Макроекономіка: навч. посібник . Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг. ред. В. П. Решетило. (2-е вид., доповнене); - Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. - Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. - 224 с.

16. Макроэкономика. Уч. пособие под общ. ред. Л.С. Тарасевича. СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1999, С. 24-42.

17. Меламед М. Методи і проблеми розрахунку ВВП по категоріям доходу. // Економіка України. – 1997, № 3, С.33-36.

18. Нестеров Л. Аширов Г. Воспроизводство и национальное богатство // Вопросы экономики. – 2002, №3, С. 103-110

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.

3. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Тема 7 Ринок праці **Семінар 6 «Ринок праці»** **Семінар - практикум**

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

Причини безробіття

Природна норма безробіття

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Зайнятість:

А.праця в особистому підсобному та домашньому господарстві

В. участь працездатного населення у створенні матеріальних благ.

С. участь працездатного населення у створенні матеріальних і духовних благ, в інших видах суспільно корисної праці, яка дає дохід.

Д. праця людей взагалі.

2. Повна зайнятість забезпечується в умовах:

А. раціонального розподілу робочої сили

В. використання робочої сили за професією

- C. відсутності безробіття
- D. відсутності циклічного безробіття

3. Безробіття виникає за умови:

- A. збігання пропозиції робочої сили з попитом на неї
- B. якщо на ринку праці попит на робочу силу менший від пропозиції
- C. якщо економіка країни перебуває у кризовому стані
- D. міграції робочої сили

4. Якщо людина звільнилася з роботи за власним бажанням, то виникає безробіття:

- A. структурне
- B. фрикційне
- C. циклічне
- D. природне

5. Якщо працівник втратив роботу у зв'язку зі скороченням обсягу виробництва, то виникає безробіття:

- A. природне
- B. циклічне
- C. структурне
- D. фрикційне

6. Основною причиною безробіття в Україні є:

- A. надто низька заробітна плата
- B. глобальна криза в економіці
- C. неефективна економічна політика держави
- D. структурна перебудова виробництва

7. На зростання зайнятості населення країни безпосередньо впливають:

- A. низька заробітна плата
- B. розширення виробництва за рахунок екстенсивних факторів
- C. збільшення обсягів виробництва за рахунок інтенсивних факторів
- D. раціональне використання робочої сили

8. Зайнятість і розподіл робочої сили в соціально орієнтованій ринковій економіці регулює:

- A. держава та відповідні органи соціального захисту
- B. ринок праці, біржі праці
- C. підприємці й профспілки
- D. політичні партії

9. Обсяг ринку праці переважно визначається:

- A. попитом та пропозицією робочої сили
- B. державою

- C. рівнем заробітної плати
- D. впровадженням нових технологій у виробництво

10. З погляду класичної теорії причиною циклічного безробіття є:

- A. надмірна зарплата
- B. низька зарплата
- C. надмірна пропозиція робочої сили
- D. недостатній попит на робочу силу

4. *Розв'яжіть задачу.*

Розрахуйте: чисельність безробітних; рівень безробітних; рівень зайнятості в n -му і $(n + 5)$ -му роках. Та заповніть таблицю

Показники	n -й рік	$(n + 5)$ -й рік
Робоча сила (млн. осіб)	36,3* n	37,2* n
Зайняті (млн. осіб)	32,7* n	35,5* n
Безробітні (млн. осіб)		
Рівень безробіття (%)		

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Агапова Т., Серегина С. Макроэкономика. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2001, С. 23-37.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник. – К.: Основи, 2001, С. 230-241.
3. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Макроэкономика. – Спб: Питер, 2001, С. 14-49.
4. Економічна теорія. Макроекономіка: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. - Київ : Знання, 2012. - 206 с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 9-те вид., доповн. - Київ: Знання, 2014. - 710 с., - (Класичний університетський підручник).
6. Загальна економіка. Підручник за ред. І. Ф. Радіонової. Кам'янець-Подільський “Абетка-Нова”, 2002, С. 260-271.
7. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Основы экономики: уч. пособие.- К.: Вища шк. Знання, 1998, гл.16, С. 248-262.
8. История экономических учений: Учебник: В 2 ч. - Ч. 1 / под ред. В. Д. Базилевича; Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. - Київ: Знання, 2015. - 583 с. - (Классический университетский учебник).
9. Кліменко О. М. Макроекономіка: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. - 135 с.
10. Курс экономической теории. Уч. пособие под ред. Проф. А. В.

Сидоровича. – М.: изд-во ДИС, 1997, С. 237-245, 628-651.

11. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / І. А. Кучерявенко. – К.: Вікар, 2008. – 239 с.

12. Луссе А. Макроэкономика (уч. пособие) – СПб.: изд-во «Питер», С. 22-29.

13. Макконелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика. М.: Республика, 1992, Т.1, гл.9, С. 132-153.

14. Макроекономіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг.ред. В. П. Решетило. - Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Харків: ХНАМГ, 2010.-265 с.

15. 14. Макроекономіка: навч. посібник . Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг. ред. В. П. Решетило. (2-е вид., доповнене); - Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. - Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. - 224 с.

16. Макроэкономика. Уч. пособие под общ. ред. Л.С. Тарасевича. СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1999, С. 24-42.

17. Меламед М. Методи і проблеми розрахунку ВВП по категоріям доходу. // *Економіка України*. – 1997, № 3, С.33-36.

18. Нестеров Л. Аширов Г. Воспроизводство и национальное богатство // *Вопросы экономики*. – 2002, №3, С. 103-110

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.

3. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ДЕРЖАВА В СИСТЕМІ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Тема 8. Макроекономічна нестабільність

Семінар7 «Макроекономічна нестабільність»

Семінар – практикум

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

Причини та наслідки інфляції

Вплив держави на інфляційні процеси
Фази циклів

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Інфляція попиту виникає в умовах, коли:

- A. зростання сукупного попиту випереджає зростання сукупної пропозиції
- B. темпи зростання сукупного попиту і сукупної пропозиції однакові
- C. зростання сукупної пропозиції випереджає зростання сукупного попиту
- D. має місце повна зайнятість та повна завантаженість виробничих потужностей

2. Матеріальною основою малих циклів є:

- A. необхідність збільшення ВВП
- B. процеси, що відбуваються на грошовому ринку
- C. необхідність оновлення об'єктів інфраструктури
- D. необхідність оновлення основного капіталу

3. Матеріальною основою середніх циклів є:

- A. необхідність оновлення основного капіталу
- B. необхідність відновлення рівноваги на споживчому ринку
- C. процеси, що відбуваються на грошовому ринку
- D. необхідність оновлення об'єктів інфраструктури

4. Крива Філіпса показує взаємозв'язок між:

- A. інфляцією витрат і безробіттям
- B. природним і циклічним безробіттям
- C. фактичним безробіттям і витратами економіки
- D. інфляцією попиту і безробіття

5. Матеріальною основою великого циклу є:

- A. необхідність оновлення основного капіталу
- B. необхідність зміни базових технологій і поколінь машин та оновлення об'єктів інфраструктури
- C. процеси, що відбуваються на грошовому ринку
- D. забезпечення економічної стабільності

6. Правильним є положення, що:

- A. вища точка активності економічного циклу — період пожвавлення
- B. споживчі витрати — найбільш нестабільний компонент сукупних витрат
- C. спад виробництва — це період депресії
- D. початковою фазою економічного циклу є депресія

7. У період депресії найбільше скорочується:

- A. рівень зарплати

- В. рівень цін
- С. обсяг виробництва
- Д. державні закупівлі товарів і послуг

8. За кейнсіанською теорією, найбільш сильний вплив на хід економічних циклів справляє динаміка:

- А. споживчих витрат
- В. чистих інвестицій, спрямованих у виробництво товарів довготривалого використання
- С. чистих інвестицій, спрямованих на збільшення товарно-матеріальних запасів
- Д. державних витрат

9. Фактичний ВВП дорівнює потенційному за наявності лише:

- А. фрикційного й циклічного безробіття
- Б. структурного безробіття
- В. фрикційного й інституціонального безробіття
- Г. природного безробіття

10. Внаслідок інфляції в економіці країни виникає:

- А. зниження реальних доходів на душу населення
- В. підвищення інвестиційної активності
- С. збільшення попиту на фінансові активи
- Д. підвищення курсу національної валюти

4. Розв'яжіть задачу.

Згідно даних таблиці розрахуйте:

- 1) рівень безробіття
- 2) рівень зайнятості
- 3) реальний ВВП

показник	варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Кількість безробітних ВСЬОГО	0,9	0,76	0,6	0,56	0,4	0,7	1,3	1,9	2,3	0,8
В т.ч.										
- фрикційн безробітних	0,3	0,5	0,1	0,2	0,1	0,15	0,3	0,35	0,5	0,3
- циклічно безробітних	0,2	0,3	0,1	0,1	0,2	0,25	0,4	0,6	0,7	0,1
Номінальний ВВП	3,9	3,2	2,8	2,2	1,6	2,1	2,9	3,3	3,7	3,1
Дефлятор	2	1,9	1,3	1,7	1,25	1,5	2,1	1,1	0,9	0,7

Кількість зареєстрованої робочої сили	9,3	7,6	5,9	5,2	3,5	7,0	9,5	9,9	10,1	7,8
---------------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	-----

Опираючись на дані таблиці побудуйте криві циклічних коливань.
Визначте фази циклу

показник	роки									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Кількість безробітних ВСЬОГО	0,9	0,76	0,6	0,56	0,4	0,7	1,3	1,9	2,3	0,8
Номінальний ВВП	3,9	3,2	2,8	2,2	1,6	2,1	2,9	3,3	3,7	3,1
Кількість зареєстрованої робочої сили	9,3	7,6	5,9	5,2	3,5	7,0	9,5	9,9	10,1	7,8

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Агапова Т., Серегина С. Макроэкономика. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2001, С. 23-37.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник. – К.: Основи, 2001, С. 230-241.
3. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Макроэкономика. – Спб: Питер, 2001, С. 14-49.
4. Економічна теорія. Макроекономіка: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. - Київ : Знання, 2012. - 206 с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 9-те вид., доповн. - Київ: Знання, 2014. - 710 с., - (Класичний університетський підручник).
6. Загальна економіка. Підручник за ред. І. Ф. Радіонової. Кам'янець-Подільський "Абетка-Нова", 2002, С. 260-271.
7. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Основы экономики: уч. пособие.- К.: Вища шк. Знання, 1998, гл.16, С. 248-262.
8. История экономических учений: Учебник: В 2 ч. - Ч. 1 / под ред. В. Д. Базилевича; Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. - Київ: Знання, 2015. - 583 с. - (Классический университетский учебник).
9. Кліменко О. М. Макроекономіка: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. - 135 с.
10. Курс экономической теории. Уч. пособие под ред. Проф. А. В. Сидоровича. – М.: изд-во ДИС, 1997, С. 237-245, 628-651.

11. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / І. А. Кучерявенко. – К.: Вікар, 2008. – 239 с.
12. Луссе А. Макроэкономика (уч. пособие) – СПб.: изд-во «Питер», С. 22-29.
13. Макконелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика. М.: Республика, 1992, Т.1, гл.9, С. 132-153.
14. Макроекономіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг.ред. В. П. Решетило. - Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Харків: ХНАМГ, 2010.-265 с.
15. 14. Макроекономіка: навч. посібник . Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг. ред. В. П. Решетило. (2-е вид., доповнене); - Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. - Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. - 224 с.
16. Макроэкономика. Уч. пособие под общ. ред. Л.С. Тарасевича. СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1999, С. 24-42.
17. Меламед М. Методи і проблеми розрахунку ВВП по категоріям доходу. // Економіка України. – 1997, № 3, С.33-36.
18. Нестеров Л. Аширов Г. Воспроизводство и национальное богатство // Вопросы экономики. – 2002, №3, С. 103-110

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.
3. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Тема9. Фіскальна політика держави

Семінар 8 «Фіскальна політика держави»

Семінар – практикум

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*

Мультиплікатор податків

Способи фінансування державного бюджету

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

- 1. Державна політика в галузі витрат і оподаткування називається:**
  - A. монетарною політикою
  - B. політикою розподілу доходів
  - C. політикою, заснованою на теорії економіки пропозиції
  - D. фіскальною політикою

- 2. Однією з реальних проблем державного боргу є:**
  - A. зростання долі заощаджень при всіх рівнях доходу кінцевого використання;
  - B. зростання стимулів підвищення ефективності виробництва;
  - C. відтік частини національного продукту за межі країни;
  - D. зменшення диференціації у доходах населення.

- 3. За кейнсіанською теорією необхідність державного втручання в економіку фіскальними методами доводять за допомогою тези:**
  - A. державне втручання забезпечує більш ефективний розвиток економіки
  - B. якщо ціни стабільні, то є впевненість, що ринок забезпечить макроекономічну рівновагу в умовах повної зайнятості
  - C. нестабільність розвитку приватного сектору не породжує макроекономічних проблем
  - D. тільки держава може брати до уваги регіональні інтереси

- 4. Якщо уряд передбачає підвищити рівень реального ЧВП, він може:**
  - A. знизити державні закупівлі товарів та послуг
  - B. знизити рівень бюджетного дефіциту
  - C. знизити податки
  - D. зменшити трансфертні платежі

- 5. Урядова політика в галузі витрат і оподаткування називається:**
  - A. монетарною політикою
  - B. політикою розподілу доходів
  - C. політикою, заснованою на кількісній теорії грошей
  - D. фіскальною політикою

- 6. Автоматична фіскальна політика забезпечує:**
  - A. зміну обсягу державних закупівель
  - B. зміну податкових ставок
  - C. економічну стабілізацію без втручання держави
  - D. обсяг податкових надходжень

- 7. Дефіцит державного бюджету утворюється, якщо:**
  - A. обсяг податкових надходжень зменшується
  - B. витрати держави зменшуються
  - C. сума активів держави перевищує обсяги її зобов'язань
  - D. сума витрат держави перевищує обсяг податкових надходжень

8. Дефіцит державного бюджету може фінансуватися за рахунок:

- A. зовнішніх позик
- B. державного запозичення
- C. зменшення державних закупівель
- D. зменшення трансфертів

9. Найменш збитковим варіантом для забезпечення приросту ВВП державного бюджету є:

- A. зменшення податків
- B. збільшення державних закупівель
- C. збільшення державних позик
- D. одночасне збільшення державних закупівель і зменшення податків

10. Однією з реальних проблем державного боргу є:

- A. зростання частки заощаджень при всіх рівнях безподаткового доходу
- B. зростання обсягів інвестицій
- C. вплив частини національного продукту за межі країни
- D. зменшення трансфертних платежів

4. Розв'яжіть задачу.

Визначити простий мультиплікатор податків і величину зміни в податкових надходженнях, які забезпечують досягнення рівноважного ВВП, якщо:

показник	варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ВВПф	110	120	130	140	150	160	170	180	190	90
ВВПр	90	130	120	130	140	165	180	160	170	110
Гранична схильність до заощадження	0,25									

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Агапова Т., Серегина С. Макроэкономика. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2001, С. 23-37.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник. – К.: Основи, 2001, С. 230-241.
3. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Макроэкономика. – СПб: Питер, 2001, С. 14-49.

4. Економічна теорія. Макроекономіка: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. - Київ : Знання, 2012. - 206 с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 9-те вид., доповн. - Київ: Знання, 2014. - 710 с., - (Класичний університетський підручник).
6. Загальна економіка. Підручник за ред. І. Ф. Радіонової. Кам'янець-Подільський "Абетка-Нова", 2002, С. 260-271.
7. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Основы экономики: уч. пособие.- К.: Вища шк. Знання, 1998, гл.16, С. 248-262.
8. История экономических учений: Учебник: В 2 ч. - Ч. 1 / под ред. В. Д. Базилевича; Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. - Київ: Знання, 2015. - 583 с. - (Классический университетский учебник).
9. Кліменко О. М. Макроекономіка: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. - 135 с.
10. Курс экономической теории. Уч. пособие под ред. Проф. А. В. Сидоровича. – М.: изд-во ДИС, 1997, С. 237-245, 628-651.
11. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / І. А. Кучерявенко. – К.: Вікар, 2008. – 239 с.
12. Луссе А. Макроэкономика (уч. пособие) – СПб.: изд-во «Питер», С. 22-29.
13. Макконелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика. М.: Республика, 1992, Т.1, гл.9, С. 132-153.
14. Макроекономіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг.ред. В. П. Решетило. - Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Харків: ХНАМГ, 2010.-265 с.
15. 14. Макроекономіка: навч. посібник . Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг. ред. В. П. Решетило. (2-е вид., доповнене); - Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. - Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. - 224 с.
16. Макроэкономика. Уч. пособие под общ. ред. Л.С. Тарасевича. СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1999, С. 24-42.
17. Меламед М. Методи і проблеми розрахунку ВВП по категоріям доходу. // Економіка України. – 1997, № 3, С.33-36.
18. Нестеров Л. Аширов Г. Воспроизводство и национальное богатство // Вопросы экономики. – 2002, №3, С. 103-110

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.
3. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Тема 10. Грошово-кредитна політика держави

Семінар 9 «Грошово-кредитна політика держави»

Семінар – практикум

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

Грошовий та депозитний мультиплікатори, їх взаємозв'язок.
Основні засоби антиінфляційної політики держави

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Попит на гроші для угод залежить від:

- A. відсоткової ставки комерційних банків.
- B. реального валового внутрішнього продукту.
- C. кількості готівкових грошей поза банками.
- D. швидкості обертання грошей.

2. Якщо реальний валовий внутрішній продукт країни зменшиться, то за відносно постійної швидкості обертання грошей:

- A. зросте попит на гроші для угод
- B. зменшиться попит на гроші для угод
- C. попит на гроші для угод буде незмінним
- D. усі відповіді неправильні

3. Попит на гроші як активи залежить від:

- A. відсоткової ставки комерційних банків
- B. норми резервів комерційного банку
- C. загального обсягу грошової маси
- D. граничної схильності до заощаджень

4. Активи комерційного банку:

- A. готівкові гроші, поточні рахунки, цінні папери
- B. кредити, інвестиції, строкові депозити
- C. готівкові гроші, резерви, кредити, інвестиції та цінні папери
- D. цінні папери, власний капітал, строкові депозити, інвестиції

5. Емісія готівкових грошей:

- A. продаж національним банком облігацій державної позики
- B. одержання національним банком чергового траншу від МВФ
- C. випуск національним банком в обіг грошей у готівковій і безготівковій

формах

D. кредитування національним банком комерційних банків країни

6. Комерційний банк, зменшуючи відсоткову ставку, прагне:

A. збільшення заощаджень населення

B. збільшення кредитів населення

C. сприяння інвестуванню

D. пожвавлення кон'юнктури ринку

7. Національний банк, підвищуючи облікову ставку, прагне:

A. зменшення попиту комерційних банків на кредити

B. збільшення попиту комерційних банків на кредити

C. пожвавлення національної економіки

D. зменшення рівня інфляції

8. Якщо норма обов'язкових резервів комерційного банку становить 100%, то величина грошового мультиплікатора дорівнює:

A. 100

B. 1

C. -1

D. 0

9. Надлишкові резерви комерційного банку:

A. різниця між активами і пасивами банку

B. різниця між сумою фактичних резервів і сумою обов'язкових резервів

C. різниця між грошовими агрегатами M2 і M1

D. різниця між активами і власним капіталом банку

10. Норма обов'язкових резервів запроваджується як засіб:

A. обмеження грошової маси

B. зниження рівня інфляції

C. економічного зростання країни

D. активізації іноземних інвестицій

4. Розв'яжіть задачу.

Сумарні резерви комерційного банку складають $220 \cdot n$ млн. гр. од. Депозити дорівнюють $950 \cdot n$ млн. гр. од. Обов'язкова норма резервування депозитів складає 20%.

Як може змінитися пропозиція грошей, якщо банк вирішить використовувати усі свої надлишкові резерви для видачі позичок?

n - остання цифра студентського квитка

Тема 11. Макроекономічна рівновага на товарному та грошовому ринках
Семінар 10 «Макроекономічна рівновага на товарному та грошовому

ринках»
Семинар дискусія

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

Кейнсіанська теорія рівноваги «витрати-випуск»

Метод «вилучення – ін'єкції»

Відносна ефективність фіскальної та грошово-кредитної політики

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Збільшення сукупного попиту на проміжному відрізку кривої сукупної пропозиції веде до:

A. збільшення обсягу національного виробництва і зростання цін

B. зменшення обсягу національного виробництва і помітного зростання цін

C. зменшення обсягу національного виробництва без зміни цін

D. збільшення обсягу національного виробництва майже без зміни цін

2. Компонентами сукупного попиту є:

A. видатки на споживання, інвестиційні й державні видатки та амортизація

B. видатки на споживання, інвестиційні й державні видатки та чистий експорт

C. інвестиційні й державні видатки, чистий експорт та амортизація

D. чистий експорт, амортизація, непрямі податки і трансфертні платежі

3. Ін'єкціями у сукупні витрати є:

A. податки

B. інвестиції

C. заощадження

D. імпорт

4. До поняття «вилучення» належать:

A. заощадження

B. податки

C. експорт

D. імпорт

5. Якщо заощадження менше запланованих інвестицій, то:

A. незаплановані інвестиції менше нуля

B. незаплановані інвестиції більше нуля

C. незаплановані інвестиції дорівнюють нулю

D. незаплановані інвестиції дорівнюють фактичним

6. Якщо заощадження більші запланованих інвестицій, то:

A. незаплановані інвестиції менше нуля;

- В. інвестиції у запаси зменшуються;
- С. інвестиції у запаси збільшуються;
- Д. усі відповіді неправильні.

7. Якщо в національній економіці обсяг виробництва дорівнює сукупним витратам, то:

- А. економіка перебуває у стані повної зайнятості
- В. ін'єкції дорівнюють вилученням
- С. зміни інвестицій у запаси відсутні
- Д. правильні відповідь відсутня

8. Рівноважний ВВП визначається методом:

- А. «витрати – випуск»
- В. витрат
- С. доходів
- Д. розподільчим

9. Національна економіка перебуває у стані рівноваги, якщо:

- А. фактичні витрати дорівнюють фактичним доходам
- В. фактичні витрати дорівнюють запланованим доходам
- С. фактичні витрати дорівнюють запланованим витратам
- Д. фактичні інвестиції дорівнюють запланованим інвестиціям

10. Якщо в національній економіці обсяг виробництва дорівнює сукупним витратам, то:

- А. економіка перебуває у стані повної зайнятості
- В. ін'єкції дорівнюють вилученням
- С. зміни інвестицій у запаси відсутні
- Д. правильна відповідь відсутня

4. Розв'яжіть задачу.

Визначити рівноважний ВВП за допомогою методів «витрати-випуск» та «вилучення-ін'єкції», якщо рівняння споживання та інвестицій мають вигляд:

$$C = 40 \cdot n + 0,8D; I = 30 \cdot n.$$

n - остання цифра студентського квитка

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Агапова Т., Серегина С. Макроекономіка. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2001, С. 23-37.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник. – К.: Основи, 2001, С. 230-241.
3. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Макроекономіка. – Спб: Питер,

2001, С. 14-49.

4. Економічна теорія. Макроекономіка: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. - Київ : Знання, 2012. - 206 с.

5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 9-те вид., доповн. - Київ: Знання, 2014. - 710 с., - (Класичний університетський підручник).

6. Загальна економіка. Підручник за ред. І. Ф. Радіонової. Кам'янець-Подільський "Абетка-Нова", 2002, С. 260-271.

7. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Основы экономики: уч. пособие.- К.: Вища шк. Знання, 1998, гл.16, С. 248-262.

8. История экономических учений: Учебник: В 2 ч. - Ч. 1 / под ред. В. Д. Базилевича; Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. - Київ: Знання, 2015. - 583 с. - (Классический университетский учебник).

9. Кліменко О. М. Макроекономіка: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. - 135 с.

10. Курс экономической теории. Уч. пособие под ред. Проф. А. В. Сидоровича. – М.: изд-во ДИС, 1997, С. 237-245, 628-651.

11. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / І. А. Кучерявенко. – К.: Вікар, 2008. – 239 с.

12. Луссе А. Макроэкономика (уч. пособие) – СПб.: изд-во «Питер», С. 22-29.

13. Макконелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика. М.: Республика, 1992, Т.1, гл.9, С. 132-153.

14. Макроекономіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг.ред. В. П. Решетило. - Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Харків: ХНАМГ, 2010.-265 с.

15. 14. Макроекономіка: навч. посібник . Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг. ред. В. П. Решетило. (2-е вид., доповнене); - Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. - Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. - 224 с.

16. Макроэкономика. Уч. пособие под общ. ред. Л.С. Тарасевича. СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1999, С. 24-42.

17. Меламед М. Методи і проблеми розрахунку ВВП по категоріям доходу. // Економіка України. – 1997, № 3, С.33-36.

18. Нестеров Л. Аширов Г. Воспроизводство и национальное богатство // Вопросы экономики. – 2002, №3, С. 103-110

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.

3. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України.
URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL:
<http://www.nbuiv.gov.ua/>

Тема 12. Соціальна політика держави
Семінар 11 «Соціальна політика держави»
Семінар дискусія

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

Основні фактори, які спричинюють нерівність у доходах сімей, та розкрийте зміст кривої Лоренца.

Зміст соціального захисту населення.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Соціальна політика:

- A. складова загальної політики
- B. система заходів щодо збереження і зміцнення суспільного та державного ладу
- C. система управлінських, організаційних, регулятивних заходів та дій, спрямованих на забезпечення оптимального соціального рівня та якості життя
- D. система соціального захисту малозабезпечених верств населення

2. Соціальність політики держави характеризують

- A. кількість грошей в обігу
- B. кількість товарів у продажу
- C. експортні можливості країни
- D. рівень зарплати в країні

3. Соціальна політика держави буде провадитись за умов

- A. макроекономічної трансформації країни
- B. подолання економічної кризи
- C. паралельно із заходами по виходу з кризи
- D. зростання трудового ентузіазму людей

4. Українська модель побудови соціально спрямованої економіки вимагає

- A. забезпечення повної зайнятості населення
- B. посилення розподільчих функцій держави
- C. регулювання державних доходів громадян
- D. суттєвої розбудови соціальної інфраструктури

5. Соціальна сфера:

- A. скупність галузей і видів діяльності соціальної інфраструктури
- B. діяльність щодо забезпечення задоволення потреб людей у матеріальних благах і послугах
- C. діяльність з формування доходів членів суспільства
- D. діяльність із соціального забезпечення і захисту громадян

6. Основними важелями соціальної політики мають бути

- A. пенсійна реформа
- B. адресна підтримка соціально незахищених верств населення
- C. активна демографічна політика
- D. забезпечення випереджального зростання вартості робочої сили

7. Метою соціальної політики є

- A. забезпечення громадян товарами та послугами
- B. соціальна інтеграція людей
- C. інвестування соціальної інфраструктури
- D. виховання громадян

8. Добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку держави:

- A. етика бізнесу
- B. культура управління
- C. соціальна відповідальність
- D. юридична відповідальність

9. Здатність задовольняти потреби і координувати інтереси різних соціальних груп і формувати загальнозначимий інтерес:

- A. механізм держави;
- B. соціальна сутність держави;
- C. громадянське суспільство;
- D. демократія.

10. Під поняттям «якість життя» розуміють:

- A. сукупність показників, які характеризують розселення, екологію, умови життя, умови праці, розподіл бюджету часу, наявність закладів охорони здоров'я, освіти, побутового та комунального обслуговування, торгівлю, транспорт, зв'язок і систему комунікацій, культуру обслуговування тощо
- B. рівень споживання матеріальних і нематеріальних благ та послуг
- C. ступінь відповідності умов і рівня життя певним стандартам чи нормативам
- D. правильна відповідь не зазначена

4. Розв'яжіть задачу.

Економіка країни складається з 3-х агентів: А, В, С

Дохід агента А становить $500 \cdot n$ одиниць, агента В – $300 \cdot n$ одиниць, агента

C – 200*п одиниць

Побудуйте криву Лоренца для такої економіки.

Опишіть як визначається коефіцієнт Джині. На що він вказує і які значення може приймати.

n - остання цифра студентського квитка

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Агапова Т., Серегина С. Макроекономіка. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2001, С. 23-37.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник. – К.: Основи, 2001, С. 230-241.
3. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Макроекономіка. – Спб: Питер, 2001, С. 14-49.
4. Економічна теорія. Макроекономіка: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. - Київ : Знання, 2012. - 206 с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 9-те вид., доповн. - Київ: Знання, 2014. - 710 с., - (Класичний університетський підручник).
6. Загальна економіка. Підручник за ред. І. Ф. Радіонової. Кам'янець-Подільський “Абетка-Нова”, 2002, С. 260-271.
7. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Основы экономики: уч. пособие.- К.: Вища шк. Знання, 1998, гл.16, С. 248-262.
8. История экономических учений: Учебник: В 2 ч. - Ч. 1 / под ред. В. Д. Базилевича; Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. - Київ: Знання, 2015. - 583 с. - (Классический университетский учебник).
9. Кліменко О. М. Макроекономіка: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. - 135 с.
10. Курс экономической теории. Уч. пособие под ред. Проф. А. В. Сидоровича. – М.: изд-во ДИС, 1997, С. 237-245, 628-651.
11. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / І. А. Кучерявенко. – К.: Вікар, 2008. – 239 с.
12. Луссе А. Макроекономіка (уч. пособие) – СПб.: изд-во «Питер», С. 22-29.
13. Макконелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика. М.: Республика, 1992, Т.1, гл.9, С. 132-153.
14. Макроекономіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг.ред. В. П. Решетило. - Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Харків: ХНАМГ, 2010.-265 с.
15. 14. Макроекономіка: навч. посібник . Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг. ред. В. П. Решетило. (2-е вид., доповнене); - Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. - Харків: ХНУМГ ім. О. М.

Бекетова, 2013. - 224 с.

16. Макроэкономика. Уч. пособие под общ. ред. Л.С. Тарасевича. СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1999, С. 24-42.

17. Меламед М. Методи і проблеми розрахунку ВВП по категоріям доходу. // Економіка України. – 1997, № 3, С.33-36.

18. Нестеров Л. Аширов Г. Воспроизводство и национальное богатство // Вопросы экономики. – 2002, №3, С. 103-110

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.

3. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Тема 13. Економічне зростання

Семінар 12 «Економічне зростання»

Семінар - практикум

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

Процес відтворення національного багатства

Зв'язок між розподілом та обміном, виробництвом і споживанням

Просте та розширене відтворення

3.*Розв'яжіть тестові завдання.*

1. В основі характеристик процесу відтворення виробництва лежать:

A. ресурси отриманих доходів і фактори виробництва

B. технології

C. робоча сила

D. темпи зростання

2 Мета економічного зростання:

A. підвищення рівня життя

B. розширення населення

C. захоплення сусідніх територій

D. економія ресурсів

3. Дуже високі темпи економічного зростання бажані для населення

- A. лише коли питома вага товарів для населення значна
- B. в більшості випадків – ні
- C. лише коли питома вага товарів для населення незначна
- D. в більшості випадків – так

4. Економічне зростання відображує

- A. динамічну результативність господарської діяльності
- B. кількість виготовленої продукції
- C. статичну результативність господарської діяльності
- D. якість виготовленої продукції

5. Варіант нульових темпів економічного зростання призводить

- A. до застою в економіці
- B. до стабільності в суспільстві
- C. до спаду економіки
- D. до нідоного

6. Існують типи економічного зростання

- A. екстенсивний, інтенсивний, змішаний
- B. простий, звужений, розширений
- C. кількісний, якісний і змішаний
- D. абстрактний, логічний і об'єктивний

7. В історії розвитку людства переважає

- A. розширене відтворення
- B. звужене відтворення
- C. просте відтворення
- D. абстрактне відтворення

8. Просте, розширене та звужене відтворення виробництва характеризують

- A. ресурси отриманих доходів
- B. фактори виробництва
- C. технології
- D. засоби виробництва

9. Ріст національного продукту при екстенсивному типі економічного зростання відбувається за рахунок:

- A. кількісного приросту всіх елементів продуктивних сил
- B. якісного приросту всіх елементів продуктивних сил
- C. змішаного приросту всіх елементів продуктивних сил
- D. якісного приросту всіх елементів виробничих відносин

10. Весь отриманий дохід направляється в кінцеве споживання при

- A. простому відтворенні
- B. звуженому відтворенні
- C. розширеному відтворенні
- D. інтенсивному відтворенні

4. Розв'яжіть задачу.

У 2018 р. ВВП країни склав $200 \cdot n$ млрд. гр. од., а чисельність населення – 40 млн. чол. У 2019 р. величина ВВП становила $210 \cdot n$ млрд. гр. од. при збільшенні населення на 2%. Визначити темпи зростання і приросту ВВП, а також ВВП на душу населення.

n – остання цифра студентського квитка

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Агапова Т., Серегина С. Макроэкономика. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2001, С. 23-37.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник. – К.: Основи, 2001, С. 230-241.
3. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р. Макроэкономика. – СПб: Питер, 2001, С. 14-49.
4. Економічна теорія. Макроекономіка: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. - Київ : Знання, 2012. - 206 с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 9-те вид., доповн. - Київ: Знання, 2014. - 710 с., - (Класичний університетський підручник).
6. Загальна економіка. Підручник за ред. І. Ф. Радіонової. Кам'янець-Подільський “Абетка-Нова”, 2002, С. 260-271.
7. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Основы экономики: уч. пособие.- К.: Вища шк. Знання, 1998, гл.16, С. 248-262.
8. История экономических учений: Учебник: В 2 ч. - Ч. 1 / под ред. В. Д. Базилевича; Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. - Київ: Знання, 2015. - 583 с. - (Классический университетский учебник).
9. Кліменко О. М. Макроекономіка: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. - 135 с.
10. Курс экономической теории. Уч. пособие под ред. Проф. А. В. Сидоровича. – М.: изд-во ДИС, 1997, С. 237-245, 628-651.
11. Кучерявенко І. А. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / І. А. Кучерявенко. – К.: Вікар, 2008. – 239 с.
12. Луссе А. Макроэкономика (уч. пособие) – СПб.: изд-во «Питер», С. 22-29.
13. Макконелл К., Брю С. Экономикс: принципы, проблемы и политика.

М.: Республика, 1992, Т.1, гл.9, С. 132-153.

14. Макроекономіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг.ред. В. П. Решетило. - Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Харків: ХНАМГ, 2010.-265 с.

15. 14. Макроекономіка: навч. посібник . Рекомендовано Міністерством освіти і науки України /за заг. ред. В. П. Решетило. (2-е вид., доповнене); - Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. - Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. - 224 с.

16. Макроэкономика. Уч. пособие под общ. ред. Л.С. Тарасевича. СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1999, С. 24-42.

17. Меламед М. Методи і проблеми розрахунку ВВП по категоріям доходу. // Економіка України. – 1997, № 3, С.33-36.

18. Нестеров Л. Аширов Г. Воспроизводство и национальное богатство // Вопросы экономики. – 2002, №3, С. 103-110

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.

3. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Навчальне видання

*Бондарчук Ольга Михайлівна
Ладигіна Людмила Броніславівна
Бочарова Юлія Геннадіївна*

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
МАКРОЕКОНОМІКА**

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2,75.

Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.